

Prioris generis est docilitas, memoria;

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Itaque a sapientia praecipitur se ipsam, si usus sit, sapiens ut relinquat. Isto modo, ne si avia quidem eius nata non esset. Quid affers, cur Thorius, cur Caius Postumius, cur omnium horum magister, Orata, non iucundissime vixerit? Tum mihi Piso: Quid ergo? Ne amores quidem sanctos a sapiente alienos esse arbitrantur. Duo Reges: constructio interrete. Dici enim nihil potest verius. Quid, si non sensus modo ei sit datus, verum etiam animus hominis?

Verum hoc loco sumo verbis his eandem certe vim voluptatis Epicurum nosse quam ceteros. Ergo in bestiis erunt secreta e voluptate humanarum quaedam simulacra virtutum, in ipsis hominibus virtus nisi voluptatis causa nulla erit? ALIO MODO. Tecum optime, deinde etiam cum mediocri amico. Antiquorum autem sententiam Antiochus noster mihi videtur persequi diligentissime, quam eandem Aristoteli fuisse et Polemonis docet. An est aliquid, quod te sua sponte delectet? Si qua in iis corrigere voluit, deteriora fecit. Curium putes loqui, interdum ita laudat, ut quid praeterea sit bonum neget se posse ne suspicari quidem.

Si verbum sequimur, primum longius verbum praepositum quam bonum.

Itaque hoc frequenter dici solet a vobis, non intellegere nos, quam dicat Epicurus voluptatem. Si in ipso corpore multa voluptati praeponenda sunt, ut vires, validudo, velocitas, pulchritudo, quid tandem in animis censes? Non enim, si malum est dolor, carere eo malo satis est ad bene vivendum. Beatum, inquit. Quae qui non vident, nihil umquam magnum ac cognitione dignum amaverunt.

Et ego: Piso, inquam, si est quisquam, qui acute in causis videre soleat quae res agatur. Non semper, inquam; Fortes viri voluptatumne calculis subductis proelium ineunt, sanguinem pro patria profundunt, an quodam animi ardore atque impetu concitati? Audax negotium, dicerem impudens, nisi hoc institutum postea translatum ad philosophos nostros esset. Atque ab isto capite fluere necesse est omnem rationem bonorum et malorum. Huius ego nunc auctoritatem sequens idem faciam. Nam si beatus umquam fuisset, beatam vitam usque ad illum a Cyro extractum rogam pertulisset. Facile pateremur, qui etiam nunc agendi aliquid discendique causa prope contra naturam vñ-gillas suscipere soleamus. Quod autem satis est, eo quicquid accessit, nimium est; Videamus igitur sententias eorum, tum ad verba redeamus. At enim, qua in vita est aliquid mali, ea beata esse non potest. Aliena dixit in physicis nec ea ipsa, quae tibi probarentur;

Sed hoc sane concedamus. Nam illud quidem adduci vix possum, ut ea, quae senserit ille, tibi non vera videantur. Igitur ne dolorem quidem. Sic est igitur locutus: Quantus ornatus in Peripateticorum disciplina sit satis est a me, ut brevissime potuit, paulo ante dictum. Quae dici eadem de ceteris virtutibus possunt, quarum omnium fundamenta vos in voluptate tamquam in aqua ponitis. Claudii libidini, qui tum erat summo ne imperio, dederetur. Sic enim maiores nostri labores non fugiendos tristissimo tamen verbo aerumnas etiam in deo nominaverunt. Tenesne igitur, inquam, Hieronymus Rhodius quid dicat esse summum bonum, quo putet omnia referri oportere? Nec lapathi suavitatem acupenseri Galloni Laelius anteponebat, sed suavitatem ipsam neglegebat; Ut enim consuetudo loquitur, id solum dicitur honestum, quod est populari fama gloriosum.

Sed quid sentiat, non videtis. Si verbum sequimur, primum longius verbum praepositum quam bonum. Atqui perspicuum est hominem e corpore animoque constare, cum primae sint animi partes, secundae corporis. Sed in ceteris artibus cum dicitur artificiose, posterum quodam modo et consequens putandum est, quod illi ÂspigennhmatikÃ'n appellant; Illud mihi a te nimium festinanter dictum videtur, sapientis omnis esse semper

beatos; Tu enim ista lenius, hic Stoicorum more nos vexat. Atque haec contra Aristippum, qui eam voluptatem non modo summam, sed solam etiam ducit, quam omnes unam appellamus voluptatem. Negabat igitur ullam esse artem, quae ipsa a se proficisceretur; Sed ad bona praeterita redeamus. Hoc dictum in una re latissime patet, ut in omnibus factis re, non teste moveamur. Nobis aliter videtur, recte secusne, postea;

Alia quaedam dicent, credo, magna antiquorum esse peccata, quae ille veri investigandi cupidus nullo modo ferre potuerit. Scientiam pollicentur, quam non erat mirum sapientiae cupido patria esse cariorem. Ab his oratores, ab his imperatores ac rerum publicarum principes extiterunt. Atqui, inquam, Cato, si istud optinueris, traducas me ad te totum licebit.

Satisne vobis videor pro meo iure in vestris auribus commentatus? Ex quo intellegitur idem illud, solum bonum esse, quod honestum sit, idque esse beate vivere: honeste, id est cum virtute, vivere. Hic ego: Etsi facit hic quidem, inquam, Piso, ut vides, ea, quae praecipis, tamen mihi grata hortatio tua est. Nummus in Croesi divitiis obscuratur, pars est tamen divitiarum. Quae cum ita sint, effectum est nihil esse malum, quod turpe non sit. Addebat etiam se in legem Voconiam iuratum contra eam facere non audere, nisi aliter amicis videretur. Quodsi, ne quo incommodo afficiare, non relinques amicum, tamen, ne sine fructu alligatus sis, ut moriatur optabis. Quid ergo attinet dicere: Nihil haberem, quod reprehenderem, si finitas cupiditates haberent? Sic exclusis sententiis reliquorum cum praeterea nulla esse possit, haec antiquorum valeat necesse est. Tubulo putas dicere? Quem quidem vos, cum improbis poenam proponitis, inpetibilem facitis, cum sapientem semper boni plus habere vultis, tolerabilem. At enim hic etiam dolore. Si ista mala sunt, in quae potest incidere sapiens, sapientem esse non esse ad beate vivendum satis.

Haec para/docca illi, nos admirabilia dicamus.

Nunc ita separantur, ut disiuncta sint, quo nihil potest esse perversius. Quasi vero, inquit, perpetua oratio rhetorum solum, non etiam philosophorum sit. Persecutus est Aristoteles animantium omnium ortus, victus, figuras, Theophrastus autem stirpium naturas omniumque fere rerum, quae e terra gignerentur, causas atque rationes; Polycratem Samium felicem appellabant. Is cum arderet podagrae doloribus visitassetque hominem Charmides Epicureus perfamiliaris et tristis exiret, Mane, quaeso, inquit, Charmide noster; Profectus in exilium Tubulus statim nec respondere ausus; Quae tamen a te agetur non melior, quam illae sunt, quas interdum optines. Crasso, quem semel ait in vita risisse Lucilius, non contigit, ut ea re minus agelastoj ut ait idem, vocaretur.

Cum autem negant ea quicquam ad beatam vitam pertinere, rursus naturam relinquunt. In quibus doctissimi illi veteres inesse quiddam caeleste et divinum putaverunt. Egone non intellego, quid sit don Graece, Latine voluptas? Aliis esse maiora, illud dubium, ad id, quod summum bonum dicitis, ecquaenam possit fieri accessio. Atque haec coniunctio confusioque virtutum tamen a philosophis ratione quadam distinguitur. Quae animi affectio suum cuique tribuens atque hanc, quam dico.

Si verbum sequimur, primum longius verbum praepositum quam bonum.

Ex eorum enim scriptis et institutis cum omnis doctrina liberalis, omnis historia. Quis istud possit, inquit, negare? dance Tanti autem aderant vesicae et torminum morbi, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. Nummus in Croesi divitiis obscuratur, pars est tamen divitiarum. Num igitur utiliorem tibi hunc Triarium putas esse posse, quam si tua sint Puteolis granaria? Quibus natura iure responderit non esse

verum aliunde finem beate vivendi, a se principia rei gerendae peti; Quam ob rem tandem, inquit, non satisfacit? Itaque earum rerum hic tenetur a sapiente delectus, ut aut reiciendis voluptatibus maiores alias consequatur aut perferendis doloribus asperiores repellat. Habent enim et bene longam et satis litigiosam disputationem.

Nihil enim iam habes, quod ad corpus referas; Si quidem, inquit, tollerem, sed relinquo. Sextilio Rufo, cum is rem ad amicos ita deferret, se esse heredem Q. Sit, inquam, tam facilis, quam vultis, comparatio voluptatis, quid de dolore dicemus? Hoc est dicere: Non reprehenderem asotos, si non essent asoti. Quis est enim, in quo sit cupiditas, quin recte cupidus dici possit?

Hoc est non modo cor non habere, sed ne palatum quidem. Piso, familiaris noster, et alia multa et hoc loco Stoicos irridebat: Quid enim? Ergo omni animali illud, quod appetiti positum est in eo, quod naturae est accommodatum. Quod si ita se habeat, non possit beatam praestare vitam sapientia. Aliter enim nosmet ipsos nosse non possumus. Ergo ita: non posse honeste vivi, nisi honeste vivatur? Et certamen honestum et disputatio splendida! omnis est enim de virtutis dignitate contentio. Gloriosa ostentatio in constituendo summo bono.

Multa sunt dicta ab antiquis de contemnendis ac despiciendis rebus humanis; At negat Epicurus-hoc enim vestrum lumen estquemquam, qui honeste non vivat, theatre iucunde posse vivere. Nam si dicent ab illis has res esse tractatas, ne ipsos quidem Graecos est cur tam multos legant, quam legendi sunt. Tertium autem omnibus aut maximis rebus iis, quae secundum naturam sint, fruentem vivere.

Bona autem corporis huic sunt, quod posterius posui, similia. Quasi ego id curem, quid ille aiat aut neget. Summum enī bonum exposuit vacuitatem doloris; In omni enim arte vel studio vel quavis scientia vel in ipsa virtute optimum quidque rarissimum est. At cum de plurimis eadem dicit, tum certe de maximis. Octavio fuit, cum illam severitatem in eo filio adhibuit, quem in adoptionem D.

Respondeat totidem verbis. Nec vero pietas adversus deos nec quanta iis gratia debeatur sine explicatione naturae intellegi potest. Praeterea et appetendi et refugiendi et omnino rerum gerendarum initia proficiscuntur aut a voluptate aut a dolore. Nihil est enim, de quo aliter tu sentias atque ego, modo commutatis verbis ipsas res conferamus. Tum Piso: Atqui, Cicero, inquit, ista studia, si ad imitandos summos viros spectant, ingeniosorum sunt; Ratio quidem vestra sic cogit.

Qua tu etiam imprudens utebare non numquam.

Eamne rationem igitur sequere, qua tecum ipse et cum tuis utare, profiteri et in medium proferre non audeas? Idem etiam dolorem saepe perpetiuntur, ne, si id non faciant, incidant in maiorem. At cum de plurimis eadem dicit, tum certe de maximis. Quid ait Aristoteles reliquique Platonis alumni? Compensabatur, inquit, cum summis doloribus laetitia. Idcirco enim non desideraret, quia, quod dolore caret, id in voluptate est. Hoc est non modo cor non habere, sed ne palatum quidem. Fortes viri voluptatumne calculis subductis proelium ineunt, sanguinem pro patria profundunt, an quodam animi ardore atque impetu concitati? Familiares nostros, credo, Sironem dicis et Philodemum, cum optimos viros, tum homines doctissimos. Commoda autem et incommoda in eo genere sunt, quae praeposita et reiecta diximus;

Qui est in parvis malis.

Quis est, qui non oderit libidinosam, protervam adolescentiam? Nam si quae sunt aliae, falsum est omnis animi voluptates esse e corporis societate. Cur tantas regiones barbarorum pedibus obiit, tot maria transmisit? Quid, si reviviscant Platonis illi et deinceps qui eorum auditores P34 fuerunt, et tecum ita loquantur? Nec enim, dum metuit, iustus est, et certe, si metuere destiterit, non erit; Morbo gravissimo affectus, exul, orbus, egens, torqueatur eculeo: quem hunc appellas, Zeno? Sin eam, quam Hieronymus, ne fecisset idem, ut voluptatem illam Aristippi in prima commendatione poneret. Itaque haec cum illis est dissensio, cum Peripateticis USD195 nulla sane. Sed ne, dum huic obsequor, vobis molestus sim. Nonne videmus quanta perturbatio rerum omnium consequatur, quanta confusio? Servari enim iustitia nisi a forti viro, nisi a sapiente non potest. Equidem etiam Epicurum, in physicis quidem, Democriteum puto.

Est enim tanti philosophi tamque nobilis audacter sua decreta defendere.

An haec ab eo non dicuntur? Sin tantum modo ad indicia veteris memoriae cognoscenda, curiosorum. Hoc non est positum in nostra actione. Nam, ut paulo ante docui, augendae voluptatis finis est doloris omnis amotio. Et quidem saepe quaerimus verbum Latinum par Graeco et quod idem valeat; Cum id quoque, ut cupiebat, audivisset, evelli iussit eam, qua erat transfixus, hastam.

Suam denique cuique naturam esse ad vivendum ducem. Huic mori optimum esse propter desperationem sapientiae, illi propter spem vivere. Incommoda autem et commoda-ita enim estmata et dustmata appello-communia esse voluerunt, paria noluerunt. Murenam te accusante defenderem. Intellegi quidem, ut propter aliam quampiam rem, verbi gratia propter voluptatem, nos amemus;